

ABD'NİN YAPAY ZEKA POLİTİKALARININ GELECEĞİ VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

GLORIA SHKURTI ÖZDEMİR, KADİR ÜSTÜN

SETA | PERSPEKTİF

EYLÜL 2024 · SAYI 411

- Trump ve Harris'in yapay zeka konusundaki pozisyonları nasıl?
- Başkan adaylarının politikaları ABD'nin yapay zeka geliştirme ve düzenleme konusundaki uluslararası rolünü nasıl etkiler?
 - Türkiye bu politikalara nasıl yanıt vermeli?

GİRİŞ

Amerikalılar 5 Kasım 2024'te, 2028'e kadar ve sonrasında ABD'nin iç ve dış politikalarını şekillendirecek yeni bir başkan seçecekler ve bu karar, yapay zeka (YZ) politikalarının geleceği açısından da ciddi sonuçlar doğuracak. Başkanlık yarışı, Başkan Joe Biden'ın adaylıktan çekilmesiyle eski Başkan Donald Trump ile mevcut Başkan Yardımcısı Kamala Harris arasında geçecek. Seçim sonucu, gelişen teknolojilere yönelik ABD politikasını etkileyeceği gibi ulusal güvenlik ticari ilerlemeye kadar uzanan çeşitli alanları etkileyen YZ'ye ilişkin somut sonuçlar doğuracaktır.

Bu seçim, YZ alanında hızlı ilerlemelerin yaşandığı ve konuya ilişkin tartışmaların bu teknolojinin potansiyel faydalarının ötesine geçerek günlük yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini de kapsadığı kritik bir dönemde gerçekleşiyor. Mahremiyet, güvenlik, etik ve hükümetin bu dönüştürücü teknolojileri düzenle-

medeki rolüne dair önemli sorular giderek daha fazla öne çıkmış bulunuyor. Dahası mevcut teknolojik devrim, başat olarak özel sektör tarafından yönlendirildiği için özel sektörün sorumlu YZ geliştirmedeki rol ve etkisine dair incelemelerde de bir artış görülüyor. Bu nedenle, büyük teknoloji firmaları ve girişim sermayedarları başkanlık tartışmaları bağlamında merkezi bir konumda yer alıyorlar.

İki başkan adayının da YZ yönetimi konusunda farklı vizyonları var ki bu da seçim, ABD'nin YZ liderliğinin geleceğini şekillendirmede kritik bir rol oynayacağı anlamına geliyor. ABD'nin YZ konusundaki duruşu, ileri teknolojilerde Çin ile devam eden rekabet nedeniyle uluslararası normları ve uygulamaları şekillendireceği için olası sonuçlar hem ulusal hem de küresel düzlemlerde önemli etkiler meydana getirecektir. YZ, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ulusal güvenliğin ve ekonominin geleceği için önemli meseleler

GLORIA SHKURTI ÖZDEMİR

Lisansını Arnavutluk'ta Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanında tamamladı. Yüksek lisansını Sakarya Üniversitesi'nden "A Lethal Weapon that Became the Cure-all for Terrorism: Discursive Construction of the U.S. Dronified Warfare" başlıklı tezle aldı. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde doktoradayı olan yazarın tezi, ABD-Çin rekabeti üzerinden yapay zekanın askeri alanda kullanımına odaklanmaktadır. Araştırma konuları arasında ABD dış politikası, drone savaşları ve yapay zeka bulunur. SETA Vakfı'nın Dış Politika Direktörlüğü'nde araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Ayrıca SETA Vakfı tarafından yayımlanan *Insight Turkey* dergisinin yardımcı editörüdür.

KADİR ÜSTÜN

Lisans öğrenimini İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü, yüksek lisansını da Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nde tamamlayan Üstün, Columbia Üniversitesi Ortadoğu, Güney Asya ve Afrika Çalışmaları (MESAAS) Bölümü'nde doktora eğitimini tamamlamıştır. Columbia ve George Mason üniversitelerinde Ortadoğu tarihi, İslam tarihi, Batı medeniyeti tarihi ve küreselleşme konularında dersler vermiştir. Çeşitli SETA yayınlarına katkıda bulunan Üstün'ün çalışmaları *Insight Turkey*, *Al Jazeera English*, *Daily Sabah*, *Hurriyet Daily News* ve *Mediterranean Quarterly* gibi yayın organlarında yer almıştır. Üstün, *History, Politics and Foreign Policy in Turkey*, *Change and Adaptation in Turkish Foreign Policy* ve *Politics and Foreign Policy in Turkey: Historical and Contemporary Perspectives* adlı kitapların editörleri arasındadır. Halen *Insight Turkey* dergisinin asistan editörlüğünü yapmakta olan Üstün, Mart 2015'ten beri SETA Washington koordinatörlüğü görevini yürütmektedir.

ortaya çıkarıyor. Washington'ın bakış açısı, YZ'deki lider rolün bu ülkede kalması gerektiği ve bu yarışın galibinin giderek çok kutuplu hale gelen bir dünyada küresel liderliği de kazanacağı yönünde. Ancak ABD liderlerinin bu hedefe nasıl ulaşılacağı konusunda farklı vizyonları var.

Bu bağlamda, takip eden bölümlerde her iki başkan adayının da YZ konusundaki pozisyonunu genel hatlarıyla ele almayı ve adayların politika önerilerinin bir değerlendirmesini sunmayı amaçlıyoruz. Bunun ardından, adayların politikalarının ABD'nin YZ geliştirme ve düzenlemedeki rolünü nasıl etkileyebileceğini inceleyerek YZ geliştirmedeki liderlik yarışının uluslararası sahnede nasıl sonuçlanabileceğinin ve Türkiye gibi orta ölçekli güçleri nasıl etkileyebileceğinin üzerinde duracağız. Ayrıca YZ geliştirmenin çok yönlü etkilerini göz önünde bulundurarak Türkiye'nin her bir adayın muhtemel politikaları karşısında nasıl vaziyet alabileceğini de irdeliyoruz. İncelememizin temel çıkış noktası, YZ araştırma ve geliştirmenin yanı sıra çeşitli uygulamaların başını ABD ve Çin çekerken Türkiye'nin de bu teknolojilerin neden olduğu yeni ekonomik etkenlerden ve ulusal güvenlik alanındaki sonuçlardan etkileniyor ve etkilenecek olmasıdır.

TRUMP'IN YZ POLİTİKALARINDAN BEKLENTİLER

Başkanlığı sırasında Trump, YZ ve gelişen teknolojilere yönelik yaklaşımının temelini oluşturan bir dizi politika üretti ve 2019 yılında "Yapay Zeka Alanında Amerikan Liderliğini Sürdürmek" başlığını taşıyan ilk başkanlık kararnameyi imzaladı.¹ ABD'nin bu alandaki liderliğini sürdürmeyi amaçlayan bu kararname, aynı zamanda bu alandaki ilk önemli federal girişimdi. Kararname federal kurumlara, YZ araştırma ve geliştirmeyi öncelikle ve sivil özgürlükleri, Amerikan değerlerini ve Amerikan iş gücünü koruma talimatı veriyordu. Trump yönetiminin genel stratejisi, temelde bu alanda araştırma ve geliştirmeyi artırmaya

¹ "Maintaining American Leadership in Artificial Intelligence", *Federal Register*, 14 Şubat 2019, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/FR-2019-02-14/pdf/2019-02544.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

ve federal kurumları özel sektörle iş birliği fırsatlarını keşfetme konusunda teşvik etmeye odaklanan hafif bir düzenleyici yaklaşım üzerine kuruluydu. Sonuç olarak Trump'ın kararı, teknoloji sektörüne küresel sahnede yenilik yapma ve rekabet etme konusunda önemli bir özgürlük tanıdı.

Trump, başkanlık döneminin sonlarına yaklaşıncan bu kararnameden yalnızca bir yıl sonra, "Federal Hükümette Güvenilir Yapay Zeka Kullanımını Teşvik Etme" başlıklı 13960 sayılı kararnameye de imza attı.² Etiğe ve kamu güvenliğine vurgu yaparak federal kurumlarda sorumlu YZ uygulamasını teşvik etmede önemli bir adım teşkil eden bu kararname, özel sektörden bahsetmeksizin YZ'nin öncelikli olarak federal hükümet içinde kullanımına odaklanıyordu. Yine de söz konusu kararname, YZ ile ilgili müteakip politikalar ve düzenlemeler için temel oluşturdu.

Mevcut seçim atmosferinde Trump, Başkan Biden'ın YZ konusunda Ekim 2023'te imzaladığı kararnameyi yürürlükten kaldırmayı vadediyor. Trump ve destekçileri, bu kararnamenin getirdiği yönetmeliğin "radikal sol fikirler" dayatarak teknolojik ilerlemeyi engellediğini savunuyorlar. 2024 Cumhuriyetçi Parti Platformu konuya ilişkin şu açıklamayı yaptı:

Joe Biden'ın yapay zekada inovasyonu engelleyen ve bu teknolojinin geliştirilmesine radikal sol fikirler dayatan tehlikeli kararnamesini yürürlükten kaldıracğız. Bunun yerine, Cumhuriyetçiler ifade özgürlüğü ve insan gelişimi temelinde bir yapay zeka gelişimini destekliyor.³

Trump, Biden'ın söz konusu kararnamesini iptal etme niyetinde olsa da bunun hangi bölümlerinin değiştirileceği henüz belli değil ki bu da daha fazla soruyu gündeme getiriyor. Bu kararname, Trump'ın 2020'deki kararnamesi gibi önceki girişimlere dayanarak ABD hükümetinin YZ yönetişimine yaklaşımında

² "Promoting the Use of Trustworthy Artificial Intelligence in the Federal Government", *Federal Register*, 3 Aralık 2020, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/FR-2020-12-08/pdf/2020-27065.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

³ "2024 GOP Platform Make America Great Again!", Campaign Nucleus, 7 Temmuz 2024, <https://cdn.nucleusfiles.com/be/beb1a388-1d88-4389-a67d-c1e2d7f8bedf/2024-gop-platform-july-7-final.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

önemli bir genişlemeyi temsil ediyor. Birçok uzman, Trump'ın Biden'in kararnamesini iptal ettikten sonra sadece birkaç değişiklik yapıp mevcut olana oldukça benzer yeni bir kararname imzalamasının muhtemel olduğu görüşünü dile getiriyor.⁴

Ancak Trump'ın kararnamede daha önemli değişiklikler uygulama olasılığı da var ki bu, girişim sermayedarı ve büyük teknoloji şirketlerinin liderleri tarafından desteklenen bir pozisyon. *The Washington Post*'un haberine göre, Trump'ın teknoloji müttefikleri Biden dönemindekilere kıyasla daha hafif düzenlemeler vazederek askeri alandaki YZ teknolojilerini ilerletmeyi amaçlayan yeni bir çerçeve üzerinde çalışıyorlar.⁵ “YZ'de Amerika'yı Birinci Yap” olarak da bilinen bu planın Silikon Vadisi yatırımcılarına hitap etmesi bekleniyor. Bu haberden anlaşıldığı kadarıyla, YZ model gelişimini denetleyen mevcut federal kurumların aksine ikinci bir Trump döneminde, YZ modellerini değerlendirmek ve bunları yabancı rakiplerden korumak için “endüstrinin başı çektiği” kurumlar ihdas edilecektir.

Bu noktada önemli bir husus, Trump'ın Silikon Vadisi'ndeki destekçilerinin Çin kaynaklı büyüyen tehditten bahisle ABD'nin genel olarak askeri alandaki YZ gelişmelerini ilerletmesi gerektiğine vurgu yapmasıdır. Trump'ın Çin'e karşı sert duruşuyla örtüşen bu meşrulaştırma tezi, onun savunucuları tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır.⁶ Diğer yandan bunun, Pentagon'un 2022'nin sonlarında Baş Dijital ve Yapay Zeka Ofisine (Chief Digital and Artificial Intelligence Office) entegre edilen Ortak Yapay Zeka Merkezi (Joint Artificial Intelligence Center, JAIC) gibi girişimler kanalıyla ABD'nin savunma politikasında YZ'yi stratejinin kilit unsurlarından biri olarak

öne çıkararak değişimlerle uyumlu olduğunu da kaydetmek gerekir.⁷

Trump'ın başkan yardımcısı adayı olarak J. D. Vance'i seçmesi teknoloji sektöründen daha fazla destek bulmasını sağladı. Silikon Vadisi'nden gelen bir isim olan Vance, Peter Thiel gibi etkili teknoloji liderleriyle güçlü bağlara sahip ve bu da Trump'ın bu grup içindeki cazibesini artırıyor. Bu bağlamda Trump'ın YZ yaklaşımı, Marc Andreessen, Ben Horowitz, Elon Musk ve Joe Lonsdale gibi birçok önemli girişim sermayedarı ve teknoloji lideriyle olan bağlantılarını güçlendirdi. Trump, büyük teknoloji şirketlerinden yaklaşık 21 milyon dolar fon elde etti. Bu miktarın 12 milyon doları RemedyFest sırasında yapılan bağışlardan gelirken 8,7 milyon dolar da America PAC tarafından toplandı.⁸

Bu çerçevede, olası bir ikinci Trump yönetiminde deregülasyona ve piyasa odaklı bir inovasyona öncelik verilmesi muhtemeldir. Bu strateji, Trump'ın hükümet müdahalesini azaltma ve özel sektör tarafından yönetilen bir YZ ekosistemini teşvik etme konusundaki daha geniş ekonomik felsefesiyle de uyumludur. Ayrıca temel olarak Çin tehdidinde odaklanan bir söylem ve kazan-kaybet dış politika perspektifiyle, Trump'ın küresel sahnede ABD'nin teknolojik hakimiyetini teşvik etmek amacıyla federal bütçe tahsislerinde artış sağlamak için baskı yaparak YZ'nin askeri uygulamalarına yoğun bir şekilde odaklanması beklenmektedir.

Ek olarak Trump'ın ilk başkanlık dönemindeki dış politikası, “Önce Amerika” doktrini üzerine kurulu tek taraflı bir yaklaşıma dayanıyordu. Bu strateji çoğu zaman ABD çıkarlarını geleneksel ittifakların ve uluslararası iş birliğinin önüne koymak ve uzun süredir var olan müttefikleri diğer uluslarla kurulan doğrudan ve genellikle işle ilgili ilişkiler lehine bir kenara bırakarak anlamına geliyordu. İkinci bir Trump yönetiminin, YZ

4 Gregory C. Allen ve H. Andrew Schwartz, “How are the Harris and Trump Campaigns Thinking about AI Policy?”, Center for Strategic & International Studies, 29 Temmuz 2024, <https://www.csis.org/podcasts/ai-policy-podcast/how-are-harris-and-trump-campaigns-thinking-about-ai-policy>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

5 Cat Zakrzewski, “Trump Allies Draft AI Order to Launch ‘Manhattan Projects’ for Defense”, *The Washington Post*, 16 Temmuz 2024.

6 “The Little Tech Agenda: Why We Support Trump”, YouTube, 16 Temmuz 2024, https://youtu.be/n_sNcLEgQZQ, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

7 Terri Moon Cronk, “Joint Artificial Intelligence Center Has Substantially Grown to Aid the Warfighter”, U.S. Department of Defense, 18 Kasım 2020, <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/2418970/joint-artificial-intelligence-center-has-substantially-grown-to-aid-the-warfighter/>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

8 Alexandra Ulmer, “Trump Rakes in \$12 Million at Tech Fundraiser in Liberal San Francisco”, Reuters, 7 Haziran 2024.

politikalarını da içerecek şekilde benzer bir dış politika yaklaşımı benimsemesi olasıdır. Trump muhtemelen, regülasyonu ve müttefiklerle iş birliğini önemsizleştirerek ve daha geniş uluslararası etkileri veya küresel standartlara ve çok taraflı anlaşmalara olan ihtiyacı pek de dikkate almadan, ABD çıkarlarına ekonomiden topluma, siyasetten askeriye kadar bütün alanlarda hizmet eden YZ uygulamalarını savunacaktır.

HARRIS'İN YZ POLİTİKALARINDAN BEKLENTİLER

Kamala Harris, Biden yönetiminin inovasyonu kamu güvenliği ve etik kaygılarla dengeleme kararlılığına dayalı YZ politikalarının şekillenmesinde ve savunulmasında önemli bir rol oynamıştır. Harris, yönetimin YZ vizyonunu başta Birleşik Krallık'taki Yapay Zeka Güvenliği Küresel Zirvesi'ndeki önemli konuşması gelmek üzere küresel sahnede dile getirmekle kalmamış aynı zamanda bu politikaların çoğunun oluşturulmasında da etkili olmuştur.⁹ Demokrat başkan yardımcısı hükümetinin YZ kullanımına ilişkin politika kılavuzu taslağı hazırlamak ve Yapay Zeka Hakları Bildirgesi'ni geliştirmek suretiyle Amerika Birleşik Devletleri Yapay Zeka Güvenliği Enstitüsünün kurulması da dahil olmak üzere YZ düzenlemelerinin oluşturulmasında önemli bir fonksiyon icra etmiştir.

Harris, ChatGPT'nin kullanıma açılmasından kısa süre sonra, ortaya çıkan YZ modellerinin önemini fark ederek Google ve Microsoft dahil olmak üzere büyük teknoloji şirketleriyle Beyaz Saray'da bir toplantı düzenlemiştir.¹⁰ Bu şirketlerden birkaçı, müteakip aylar içinde halkın haklarını ve güvenliğini potansiyel YZ risklerinden korumak için tasarlanmış Beyaz Saray

9 "FACT SHEET: Vice President Harris Announces New U.S. Initiatives to Advance the Safe and Responsible Use of Artificial Intelligence", The White House, 1 Kasım 2023, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/11/01/fact-sheet-vice-president-harris-announces-new-u-s-initiatives-to-advance-the-safe-and-responsible-use-of-artificial-intelligence/>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

10 "Statement from Vice President Harris After Meeting with CEOs on Advancing Responsible Artificial Intelligence Innovation", The White House, 4 Mayıs 2023, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/05/04/statement-from-vice-president-harris-after-meeting-with-ceos-on-advancing-responsible-artificial-intelligence-innovation/>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

düzenlemelerine gönüllü olarak uyma kararı almıştır.¹¹ San Francisco Körfez Bölgesi'nde büyüyüp çalışan ve Kaliforniya başsavcısı olarak görev yapan Harris'in bu geçmişinin, Silikon Vadisi teknoloji topluluğuyla yakın ilişkiler kurmasını sağladığını kaydetmek gerekir. Onun söz konusu şirketleri Beyaz Saray'da bir araya getirmesini sağlayan bu arka planının, insan çıkarlarını önceleyen YZ politikaları geliştirmesine imkan sağlaması da muhtemeldir.

Bununla birlikte olası bir Harris yönetiminin de Biden yönetimi gibi düzenleme ve denetlemeye odaklanması beklenmektedir. Trump'ın tutumundan farklı olarak Harris'in yaklaşımı, hükümetin teknolojiyi kamu yararını teminat altına almak için düzenleme konusunda hayati bir rolü olduğu inancına dayanmaktadır. Başkan olması durumunda Harris'in YZ güvenlik ve emniyetini sağlamak amacıyla net standartlar inşa etmeye dönük kapsamlı bir mevzuat oluşturmak için bastırması muhtemeldir. Güvenli YZ inşa etme konusunda halihazırda ABD'de bir fikir birliği bulunmaktadır ve iktidarda Harris ya da Trump'ın olması bu konuda büyük bir değişikliğe neden olmayacaktır. Ancak Trump'ın ekonomik deregülasyon ve inovasyona olan bağlılığı, güçlü bir düzenleyici ortam inşa etme vurgusunu azaltacaktır.

Harris'in Trump'tan farklılaştığı önemli bir diğer noktayı daha vurgulamak gerekir. Biden gibi Harris de dış politikada müttefiklerle iş birliği ve dayanışmayı vurguluyor ki bu tutum muhtemelen onun YZ politikalarına da yansıtacaktır. Şimdiye dek Harris, YZ yönetişimi için ortak normlar ve standartlar oluşturmak üzere uluslararası ortaklarla çalışma konusunda güçlü bir kararlılık göstermiştir. Bu kararlılık, Birleşik Krallık ve ABD'nin YZ güvenlik enstitüleri arasında, Harris'in Londra'daki konuşmasından kısa süre sonra karara bağlanan resmi ortaklıkta tezahür etmiştir.¹² Çin ile daha iş birliğine dayalı ekonomik ilişki arayışının daha geniş bağlamında, olası bir Harris yönetimi

11 Matt O'Brien ve Zeke Miller, "Amazon, Google, Meta, Microsoft and Other Tech Firms Agree to AI Safeguards Set by the White House", Associated Press, 21 Temmuz 2023.

12 "US and UK Announce Formal Partnership on Artificial Intelligence Safety", *The Guardian*, 2 Nisan 2024.

YZ'de ABD'nin başat rakibi olan bu ülkeyle daha yakın bir diyaloga geçmek isteyebilir.¹³

Son olarak, tipik bir Demokrat kalesi olan Kaliforniya'da, son yıllarda Biden'a karşı artan bir hoşnutsuzluk olduğunu dikkate almak gerekir. Bu hoşnutsuzluk, bazı teknoloji liderlerinin desteklerini Trump'a kaydırmalarına veya tarafsız kalmalarına neden olmakta ve Demokratlar arasında yaklaşan başkanlık seçimine ilişkin endişelere yol açmaktadır. Buna karşılık Harris, San Francisco'yu ziyaret edip teknoloji topluluğuyla etkileşime girerek 13 milyon dolar fon toplamayı başardı ki bu, özellikle Biden'ın 2020 seçimi sırasında San Francisco Körfez Bölgesi'nden finansal destek almakta zorlandığı ve kampanyasına yalnızca birkaç milyar dolar katkıda bulunduğu düşünüldüğünde önemli bir başarıydı.

Öte yandan Harris, YZ düzenlemelerinin devam etmesini desteklemesine rağmen Körfez Bölgesi'nde önemli bir heyecan oluşturmuştur. ABD'nin Demokrat başkan adayı, kamu güvenliği ve inovasyonun birbirini dışlamadığını savunurken sık sık inovasyonun hayati bir unsur olmaya devam ettiğinin ve düzenlemelerin teknolojik ilerlemeleri engellememesi gerektiğinin altını çiziyor. Bu nedenle Harris'in başkan seçilmesi, illaki inovasyonu engelleyen veya YZ'nin askeri alanda kullanımına karşı çıkan daha katı düzenlemeler getireceği anlamına gelmiyor. Özellikle Çin hızla ilerlerken YZ yarışında geride kalma riski ABD için çok önemli meseledir. Harris muhtemelen YZ gelişimine yönelik daha güçlü düzenlemeler uygulamaya çalışırken askeriye de dahil olmak üzere çeşitli sektörlerdeki YZ inovasyon ve uygulamalarını destekleyecektir.

Harris'in YZ politikasına yaklaşımı, regülasyon ve uluslararası iş birliğine güçlü bir vurgu yaparak inovasyonu teşvik etmek ve kamu güvenliğini sağla-

mak arasında dikkatli bir denge sağlamaya dayanıyor. Teknoloji topluluğuyla olan derin bağlantıları ve etik YZ geliştirmeye olan bağlılığı, başkan olması durumunda Harris'in toplumsal çıkarları korumak için sorumlu denetimi savunurken YZ ilerlemelerini desteklemeye devam edeceğini gösteriyor. Ancak göze dengeli gelen bu yaklaşım, teknoloji alanında mümkün olduğunca az denetimi savunan bazı teknoloji liderleri için yeterli olmayabilir. Bu çevreler, hükümeti inovasyonu engelleyen önemli bir aktör olarak görüyor ve endüstrinin kendi kendini düzenlemesi gerektiğini savunuyor. Bu arada her iki liderin de düzenleyici ortamı şekillendirme sürecinde hafif dokunuşlar yaparak Çin ile YZ liderliği yarışından kaynaklanan zaman baskısıyla baş etmek durumunda kalacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

TÜRKİYE NE YAPMALI?

ABD'nin olası bir Trump yönetiminde YZ geliştirmeye yaklaşımı, uluslararası iş birliğini sınırlayan daha parçalı bir küresel manzaraya yol açabilir ve bu durum, Türkiye gibi teknolojik kabiliyetleri olan devletleri öz kaynaklarına güvenme ve milli kapasiteyi öncelikle kendi yeteneklerini artırmaya odaklanmaya itebilir. Uluslararası düzende rekabetin yoğunlaştığı bu dönemde Türkiye, özellikle savunmada ve askeri uygulamalarda YZ inovasyonuna ve yüksek yatırımlara odaklanarak stratejik açıdan vaziyet almalıdır. Bu, ulusal güvenliği artırmakla kalmayacak aynı zamanda Türkiye'yi özel sektörde büyümeyi teşvik edecek şekilde YZ temelli savunma yeteneklerinde önemli bir aktör konumuna getirecektir.

Türkiye, YZ'nin etik ve toplumsal etkilerini yönetmek için güçlü yerel düzenlemeler sağlamanın yanı sıra kendi YZ yeteneklerini geliştirmeye artan şekilde önem vermektedir. Türkiye ayrıca kamuda ve özel sektörde büyümeyi teşvik edebilecek düzeyde kendi kendine yeten bir YZ ekosistemi oluşturmaya yatırım yapmalıdır. Bunun için de YZ gelişim ve inovasyonunu yönlendirmek amacıyla yerel teknoloji şirketleri ve yeni girişimlerle ortaklıklar kurmak gerekir. ABD ile Çin arasındaki YZ rekabeti yoğunlaştıkça, Türkiye gibi

13 Mayıs 2024'te Çin ve ABD'nin ortaya çıkan YZ teknolojilerinin oluşturduğu potansiyel varoluşsal riskleri ele almak için ilk hükümetler arası toplantılarını gerçekleştirdiğini vurgulamak gerekir. Bu toplantı, Kasım 2023'teki Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) Zirvesi sırasında Şi-Biden görüşmesinin doğrudan bir sonucuydu. Burada her iki lider YZ ile ilişkili fırsatlar ve zorluklar hakkında bir diyalog başlatma konusunda mutabık kalmıştı.

birçok ülke orta ve uzun vadede stratejik etki meydana getirebilecek niş alanlar bulabilecektir.

YZ'ye ilişkin iş birliği ve regülasyon konularında liderliğin tartışmalı olduğu uluslararası bir ortamda, Türkiye YZ normlarını belirlemek ve alanda düzenlemeler oluşturmak için bölgesel iş birliği inşa etmede önemli bir rol oynayabilir. Başlangıçta bu NATO çerçevesinde yapılabilir ve Türkiye, İttifaktan daha geniş bir ölçekte YZ standartlarını etkilemek için yararlanabilir. Daha sonra Türkiye, bu girişimi başta Suudi Arabistan ve BAE olmak üzere diğer bölgesel güçlerle iş birliği yapmak ve bölgede YZ yönetimine tutarlı bir yaklaşım oluşturmak için genişletebilir. Bu strateji, Türkiye'nin teknolojik ve askeri yeteneklerini geliştirmekle kalmayacak aynı zamanda onu uluslararası toplum içinde YZ normlarını şekillendirmede kilit bir aktör haline getirecektir.

Olası bir Harris yönetimi, YZ'yi düzenlerken muhtemelen merkeze öncelikli olarak Amerikan toplumunun iş kaybı, sağlık hizmeti ve insan hakları gibi zorlukları koyacaktır. Aynı zamanda büyük teknoloji şirketleriyle yakın iş birliği, yönetimin uluslararası alanda YZ gelişimine daha iş birlikçi bir yaklaşım ararken inovasyonu teşvik etme ve düzenlemeyi sağlama arasında bir denge kurmasını sağlayabilir. Bu strateji, ABD'nin YZ'nin savunma uygulamalarında lider kalmasını temin edip Çin ile rekabette geride kalmasını önleyebilir. Biden yönetimi çip tasarım yasağını uyguladığı ve CHIPS ve Bilim Yasası'nı geçirdiği gibi sonraki olası Demokrat yönetimin de YZ'de ABD liderliğini sürdürmeye çalışması beklenebilir.

Harris'in yaklaşımı, Amerikan çıkarlarına göre düzenlenmiş norm ve düzenlemelerin diğer ülkelere karşı iş birliği ile mi zorlayıcı önlemler yoluyla mı elde edilebileceği konusunda Trump'ın yaklaşımından farklılaşabilir. Harris, ABD ve Birleşik Krallık YZ güvenlik enstitüleri arasındaki ortaklıkta görüldüğü gibi daha fazla uluslararası iş birliğini savunacaktır. Dahası Harris, muhtemelen Çin hükümetiyle de YZ'nin risk ve güvenlik boyutlarına ilişkin diyalog kurmaya açık olacaktır. Zaten Biden ile Şi Cinping'in 2023'teki görüşmesinde, her iki hükümet de YZ'nin risklerini

ele alma konusuyla ilgili olduklarını göstermişti.¹⁴ Bu noktada, diyalogun nükleer komuta ve kontrol gibi konulara genişleyip genişlemeyeceği tartışılıyordu. Harris, Çin ile daha iş birlikçi bir yaklaşım adına bu girişimleri geliştirme yoluna gidebilir.

ABD'nin küresel YZ tartışmalarını ulusal çıkarlarıyla uyumlu hale getirmeye devam edeceği dikkate alındığında Türkiye'nin de hem kendi düzenleyici çerçevesini oluşturması hem de YZ ile ilgili küresel tartışmalara aktif olarak katılması büyük önem arz etmektedir. Türkiye, kendi ulusal YZ güvenlik enstitüsünü kurmak gibi adımlarla YZ geliştirme ve güvenliği konusunda somut adımlar atabilir. Bu kuruluş, Türkiye'nin YZ ile ilgili küresel tartışmalara katılımının zeminini oluşturacak ve bakış açısının uluslararası arenada temsil edilmesini sağlayacaktır. Türkiye ayrıca YZ yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olmak için bu konuda bölgesel diyaloglara odaklanmayı sürdürmelidir.

SONUÇ

Sonuç olarak, küresel YZ alanı gelişmeye devam ettiği ve ABD başkanlık seçiminin yaklaştığı bir ortamda Türkiye, Trump veya Harris yönetiminde ortaya çıkabilecek çeşitli yaklaşımlara göre yönünü belirlemek için stratejik olarak vaziyet almalıdır. Türkiye, YZ inovasyonuna ve güçlü düzenlemeler geliştirmeye odaklanmanın yanı sıra uluslararası ve bölgesel diyaloglara katılarak ortaya çıkan küresel YZ çerçevesinde çıkarlarının gereğince temsil edilmesini sağlayabilir.

YZ yarışı, bir sonraki ABD yönetiminin politikalarından bağımsız olarak geleceğimizi kolayca tahmin edilemeyecek şekillerde etkileyecektir. Bu nedenle Türkiye gibi ülkelerin, YZ de dahil olmak üzere gelişen teknolojilerin sunduğu fırsatları ve zorlukları proaktif politikalar benimseyerek ve kritik yatırımlar yaparak hesaba katması gerekmektedir. Ortaya çıkan ekono-

14 Sydney J. Freedberg Jr., "Biden Launches AI 'Risk and Safety' Talks with China. Is Nuclear C2 a Likely Focus?", Breaking Defense, 15 Kasım 2023, <https://breakingdefense.com/2023/11/biden-launches-ai-risk-and-safety-talks-with-china-is-nuclear-c2-a-likely-focus/>, (Erişim tarihi: 6 Eylül 2024).

mik avantajları göz önünde bulundurarak akıllı seçimler yaparken ABD-Çin rekabetinin ortaya çıkardığı küresel dinamiklere göre yön belirlemek kritik önem taşıyacaktır. Türkiye'nin liderlik rolünü iddia edip sür-

dürebilmesi için YZ uygulamalarının ulusal güvenlik ve ekonomik etkilerini dikkate alarak hem gelecekteki zorluklara yanıt vermesi hem de fırsatları değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)